

Länsgemensam rutin om efterlevandestöd vid suicid/dödsfall med oklar avsikt

Inledning

Närstående till en person som har begått suicid eller när dödsfallet har oklar avsikt, befinner sig i en krissituation och har stort behov av stöd. Dels i den omedelbara situationen och dels perioden därefter. Beroende på personens egna resurser, nätverk och situation kan behovet av stöd se olika ut. Oavsett vilket stöd som personen har behov av så innebär erfarenheten av att ha en närstående som begått suicid en bestående riskfaktor för psykisk ohälsa och att själv suicidera. Att ge efterlevandestöd har visat sig leda till minskad social isolering och färre suicidtankar hos de efterlevande. Att ge efterlevandestöd ska därför också ses som en suicidpreventiv handling. I vissa fall är det ställt bortom allt tvivel att dödsfallet i fråga är suicid, medan det i andra fall tar tid att utreda och fastställa avsikt. Med anledning av det innefattar denna rutin konstaterade såväl som misstänkta suicid.

Bakgrund

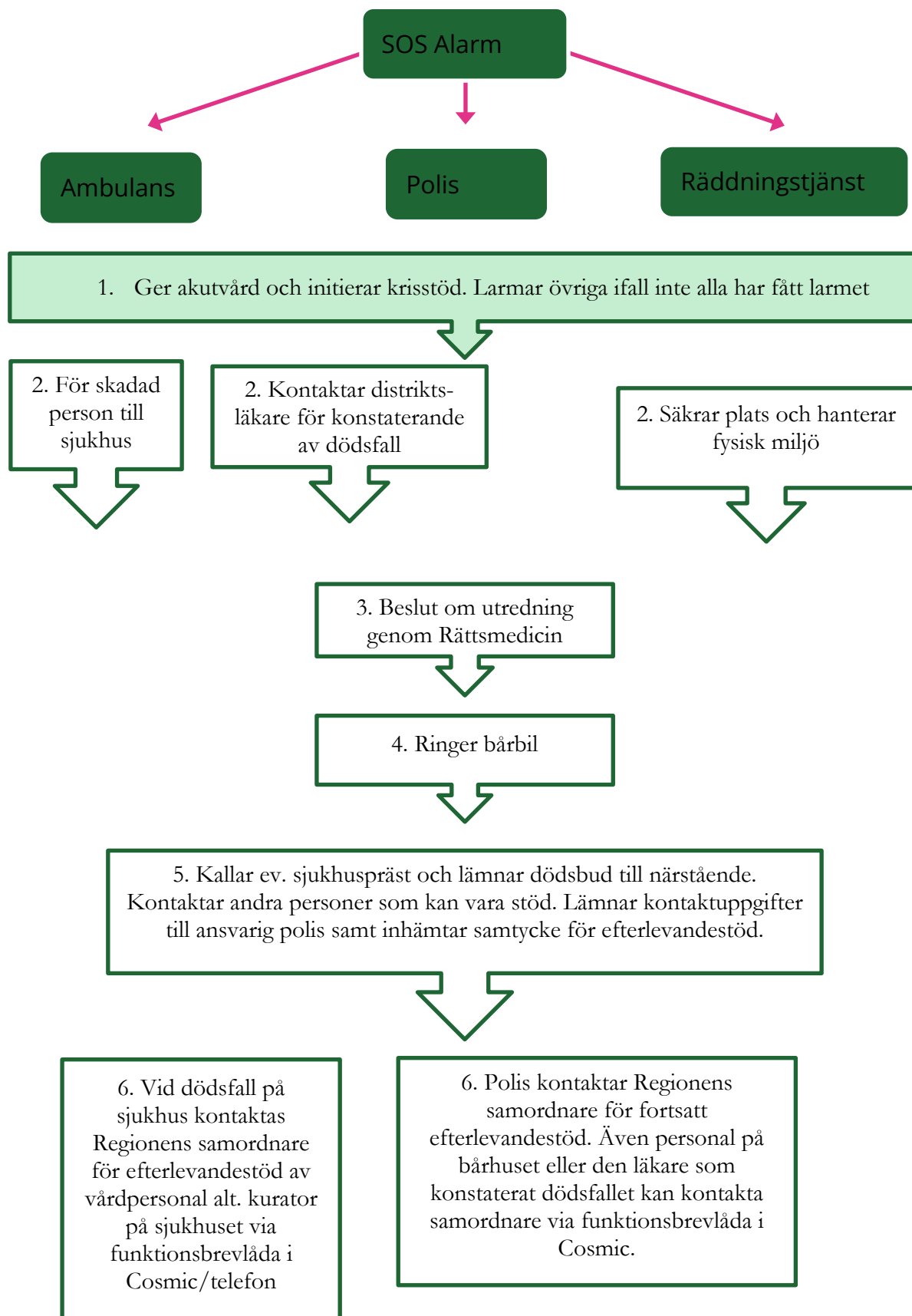
Efterlevandestödet i Kronobergs län bygger på ett stort engagemang från olika aktörer som exempelvis sjukvård, polis, sjukhuskyrka, räddningstjänst, kommun och frivilligorganisationer. Enstaka verksamheter kan ha dokumenterade rutiner för efterlevandestöd, men många saknar det, vilket innebär stora variationer i vad som erbjuds. Polis, ambulans och räddningstjänst är ofta de som är på plats i det akuta läget. Krissamverkan Kronoberg har regelbundna möten där samarbete mellan olika instanser diskuteras. Man har även där uppmärksammat att stödet till efterlevande varit bristfälligt och efterfrågat detta.

Det finns ingen tydlig reglering i lag om just efterlevandestöd, men enligt HSL ska insatser ges för att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador (för barn finns dock särskilda skyldigheter, HSL 5 kap. 7§). Stödet ska anpassas efter individens behov där vissa behöver mer och andra mindre. En miniminivå på vad som erbjuds ska utgöra en bas som sedan kan utökas efter behov. Bristen på rutiner för efterlevandestöd vid suicid har även uppmärksamats på nationell nivå. Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten har sammanställt en publikation (Stöd till efterlevande vid suicid, Samlad kunskap för yrkesverksamma) som syftar till att ge en överblick över området och kan användas som ett kunskapsunderlag.

Syfte och mål

Syftet med denna länsgemensamma rutin är att tydliggöra vilket stöd som ska erbjudas de närstående, samt vem som ska ge det, i såväl den akuta situationen som den efterföljande tiden. Efterlevandestöd ska erbjudas oavsett om den avlidne haft pågående kontakt med sjukvården/kommunen eller inte. Strävan är att samma stöd ska kunna erbjudas oavsett var i länet det inträffar. Stöd ges till de vars närstående avlidit i Kronobergs län oavsett var närstående är bosatt. Om en person bosatt i Kronobergs län avlider utanför länet, ges stöd om samordnare får kännedom om dödsfallet.

Processbeskrivning av akut stöd

Akut stöd

Vid larm om suicid/suicidförsök larmar SOS ut ambulans, polis och räddningstjänst. Den blåljusorganisation som kommer ut säkrar plats och polisen bedömer så inget brott har begåtts. Om patienten är vid liv, ges akut omhändertagande och sedan förs personen till sjukhus för fortsatt vård.

Finns närstående på plats börjar man att ge akut krisstöd. Man tar omedelbart hand om den/de närstående och skapar trygghet, ger avlastningssamtal och försöker hjälpa den närstående med de behov som finns. Man lämnar inte närstående ensamma, utan ser till att någon kommer dit. Kollar upp om det finns minderåriga barn, vid behov skickas en orosanmälan till socialtjänsten.

Personal på plats kontakter läkare för att fastställa dödsfallet. Informerar om det fortsatta stödet både muntligt och skriftligt. Folder: [Till dig som har mist en närstående i suicid](#)

Om närstående inte finns på plats, kan det vara bra att sjukhusprästen kontaktas före dödsbudet lämnas. Denne kan vara till stöd och hjälp för de närstående.

Polispatrull på plats bör informera närstående om att ansvarig polis i ärendet kommer att höra av sig närmaste vardag och informera ytterligare kring det som kommer att se i ärendet samt inhämta samtycke till efterlevandestöd.

Närmast vardag efter suicid. Kontakter ansvarig polis närstående och ger information kring rutin för efterlevandestöd. Inhämtar också kontaktuppgifter från närstående.

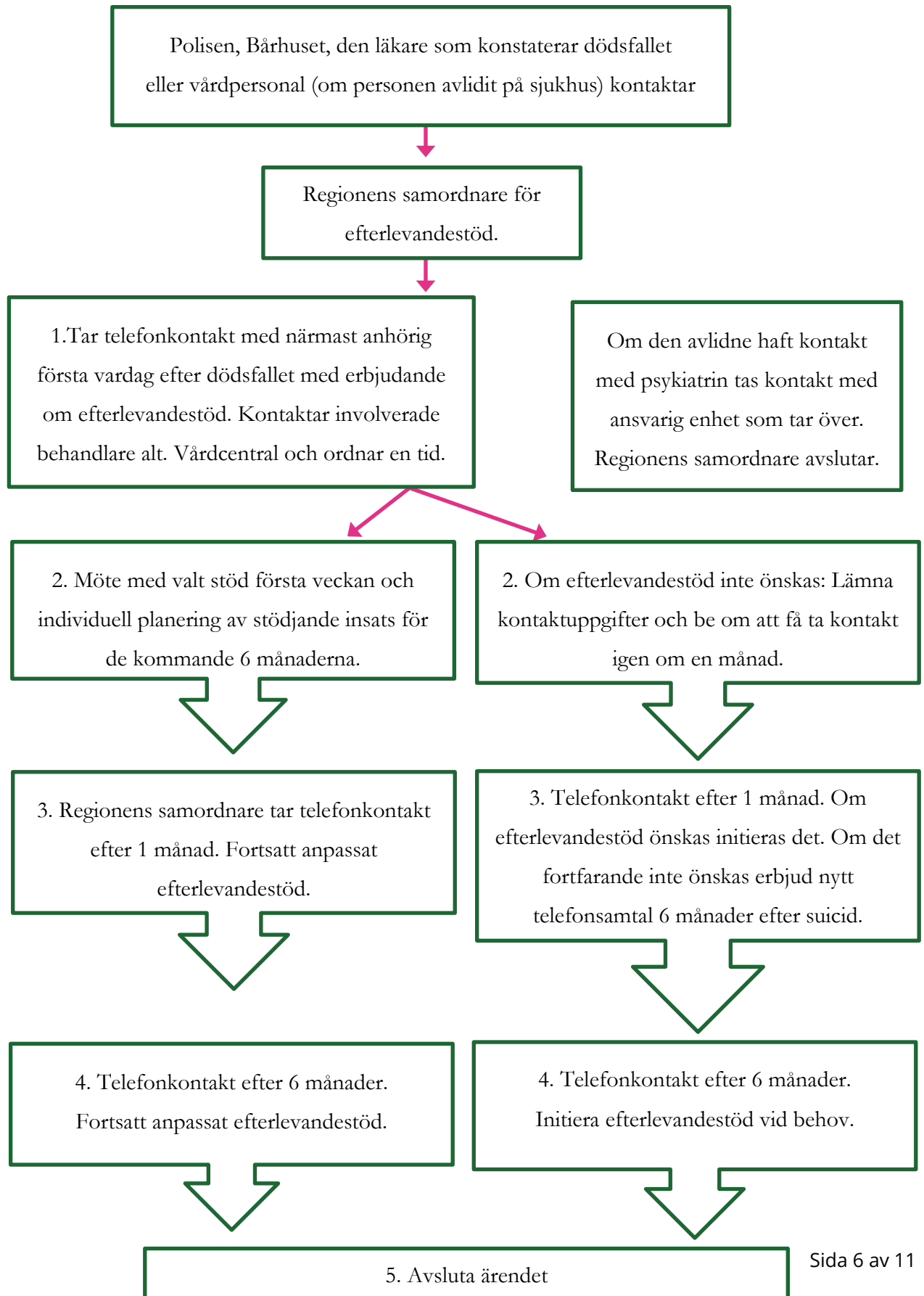
Ansvarig polis kontakter sedan Regionens samordnare för fortsatt stöd, om samtycke har givits. Ansvarig polis gör även orosanmälan till socialtjänsten om det finns barn under 18 år i familjen.

Om dödsfallet inträffar på sjukhus ska vårdpersonal alternativt kurator kontakta Regionens samordnare via funktionsbrevlådan i Cosmic-(Specialistpsykiatri barn, unga vuxna) eller via växeln tel. 0470-58 80 00. Även personal på bårhuset eller den läkare som konstaterat dödsfallet kan kontakta samordnare via funktionsbrevlåda i Cosmic- (Specialistpsykiatri barn unga och vuxna).

Att tänka på i det akuta stödet

- Samtliga aktörer kan initiera akut krisstöd.
- Lämna inte den närstående ensam.
- Engagera närståendes eget nätverk och motivera till att de själva tar kontakter, istället för att överta uppgiften.
- Finns det barn under 18 år? Ta ställning till om orosanmälan ska göras och om det behövs tillfälligt stöd för att klara föräldraskapet och vardagsrutiner – se Kronobarnsmodellen.
- Kontakt med barnhälsovård/förskola/skola tas av närstående eller annan person efter samtycke.
- Ge muntlig och skriftlig information om fortsatt stöd.

Processbeskrivning för det fortsatta stödet

Fortsatt stöd

Regionens samordnare kontaktar närmaste närstående och ger information om vad efterlevandestöd innebär och lyssnar på den närstående. Om den närstående önskar krisbearbetande samtal kontaktar samordnaren involverade behandlare alt. Vårdcentral och ordnar en tid. Regionens samordnare informerar om SPES och efterlevandeguiden. Samordnaren bestämmer nytt telesamtal om 1 månad. Om efterlevandestöd inte önskas lämnar samordnaren kontaktuppgifter och ber om att få ta kontakt igen om 1 månad.

I den mån det går ska individuella behov och önskningar tillmötesgå. Information ges att om den avlidne haft kontakt med vården kan närstående bli uppringd analysteamet på den aktuella enheten.

Om den avlidne haft kontakt med psykiatri tas efterlevandestödet över av den enhet där patienten haft kontakt. Regionens samordnare informerar enheten och avslutar ärendet.

Om det finns efterlevande barn tar samordnaren reda på om insatser satts in för dem. Gör orosanmälan till socialtjänsten, hjälper till med kontakt med sjukvård vid behov. [Uppmärksamma barn som närstående](#) Angående barn så är [Kronobarnsmodellen](#) det länsgemensamma arbetssättet.

Kronobarnsmodellen bygger på att vi alla barn och unga i Kronoberg ska få likvärdiga och jämlika förutsättningar för en god uppväxt. Modellen vilar på barnkonventionen och barnets rätt att vara delaktig.

Efter en månad ringer Regionens samordnare upp närstående för att höra hur de mår och hur efterlevandestödet fungerat. Om efterlevandestöd inte önskas tas frågan upp igen. Om närstående önskar efterlevandestöd initieras detta.

Regionens samordnare ringer närstående efter 6 månader, hör hur allt är samt hur efterlevandestödet har fungerat eller om man vill initiera efterlevandestöd.

Regionens samordnare ska under de 3 samtalen motivera/uppmuntra till att ta emot stöd.

Att tänka på i det fortsatta stödet

- Motivera/uppmuntra till att ta emot stöd.
- Finns det barn under 18 år? Se riktlinje Uppmärksamma barn som närstående.
- Tillmötesgå individuella behov och önskningar i största möjliga mån, exempelvis möten med den avlidnes behandlare eller andra frågor.
- Vid avvikelserapport (när personen haft kontakt med sjukvården) kontaktas närstående även av utredningsteamet (som tillsätts för att undersöka om det förekommit brister i vården).
- Om närstående har pågående anhörigstöd i kommunen enligt SoL 5 kap. 10§ ska denna insats kunna fortsätta i minst 3 månader, oavsett vilken kommun i Kronobergs län som ger stödet.

Första telefonkontakten

- Bekräfta det inträffade och beklaga sorgen.
- Berätta kort om länets rutin för efterlevandestöd.
- Beskriv rollen som samordnare; vad du kan hjälpa till med.
- Informera om SPES, jourhavande medmänniska, jourhavande präst, MIND, kyrkans samtalsgrupper/sorgegrupp et c.
- Lyssna.
- Ta reda på om det finns minderåriga barn; ev. anmälan till socialen. Kan behövas kontakt med ”En väg in”-barnens primärvård.
- Ge möjlighet för efterlevande att tacka ja eller nej till stöd.
- Om ja: Kontakta valt stöd för att boka tid.

- Om nej: Erbjud att ny kontakt kommer att tas om ca en månad, lämna kontaktuppgifter. Om närstående fortsatt avböjer frivilligt efterlevandestöd ska detta respekteras och inga fler kontaktförsök görs. Närstående uppmanas höra av sig om behov uppkommer.

Andra telefonsamtalet

- Kolla hur stödet fungerat.
- Om efterlevande tackat nej till stöd ställs frågan igen. Om svaret blir ja: Ta kontakt med valt stöd.
- Informera om att ny kontakt kommer att tas 6 månader efter suicid.

Tredje telefonsamtalet

- Kolla hur valt stöd fungerat och hur livet fungerar.
- Om efterlevande tackat nej till stöd ställs frågan igen. Om svaret blir ja: Ta kontakt med valt stöd.

Referenser

Denna modell för efterlevandestöd grundar sig delvis på nedanstående vetenskapliga referenser, men i huvudsak på beprövad erfarenhet av kliniskt verksamma inom specialistpsykiatri, primärvård, ambulans, sjukhuskyrka, polis och kommuner i Kronobergs län. Modellen har även varit på remiss hos flera andra verksamheter och aktörer i länet.

- Folkhälsomyndigheten:
[Suicidprevention — Folkhälsomyndigheten](#)
- Krissamverkan Kronoberg:
[Krisberedskap | Länsstyrelsen Kronoberg](#)
- NASP (Nationellt centrum för suicidforskning och prevention):
[Nationellt centrum för suicidforskning och prevention | Karolinska Institutet](#)
- SPES (Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandestöd):
[| Riksförbundet för Suicidprevention och Efterlevandestöd](#)
- Region Kalmar - rutin:
[Efterlevandestöd vid suicid - För vårdgivare Region Kalmar län](#)
- 1177, Kronoberg:
[Sorg när någon har dött - 1177](#)
- 1177, Västra Götaland:
[Efterlevandestöd vid självmordVGR - 1177](#)
- Svenska kyrkan:
[Stöd i sorgen - Svenska kyrkan](#)
- Betaniastiftelsen:
[Suicidprevention och efterlevandestöd - Betaniastiftelsen](#)

Exempel på information om efterlevandestöd till barn och unga

- Region Kronoberg - riktlinje:
"Uppmärksamma barn som närstående"
- Region Kronoberg, Sjukhuskyrkan - folder (kan lämnas ut till barnet):
"När någon nära dör"
- SPES (Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandestöd):
Spes Kronobergs län | Riksförbundet för Suicidprevention och Efterlevandestöd
- Randiga huset:
Stöd och Vägledning för Barn i Sorg - Randiga Huset
- 1177, Kronoberg:
När någon nära dig har dött - 1177
- Vårdgivarwebben, Region Kronoberg:
Vårdgivarwebben - Kronobarnsmodellen
- Bris - Barnens Rätt i Samhället:
När en förälder tar sitt liv måste samhället stötta barnet | Bris
- Bris - Barnens Rätt i Samhället - kunskapsrapport om stöd till suicidefterlevande barn och familjer):
"När en förälder tagit sitt liv"